

การเคลื่อนไหวของขบวนการแรงงานสู่การเมืองระดับชาติ: กรณีศึกษา
การเคลื่อนไหวของปีกแรงงานภายใต้พรรคอนาคตใหม่ ช่วงปี พ.ศ. 2561 – 2563¹²

From the Labor Force Movement to National Politics: Case Studies of the Future
Forward Party's Labor Factions Movement in 2018 to 2020

สินีนานู คมะมคต¹³

Sineenat Kamakot

วันรับบทความ 25 มีนาคม 2565

วันแก้ไขบทความ 15 เมษายน 2565

วันตอบรับบทความ 15 พฤษภาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์และศึกษา บทบาท อุดมการณ์แนวคิด โครงสร้างเครือข่าย กลไก และวิธีการที่ใช้ในการยกระดับการเคลื่อนไหวของขบวนการแรงงานสู่การเมืองระดับชาติภายใต้พรรคอนาคตใหม่ในแต่ละช่วงเวลา ตั้งแต่ช่วงการเกิดรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านสู่การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 จนกระทั่งถึงช่วงสิ้นสุดอย่างเป็นทางการ การประกาศยุบพรรคอนาคตใหม่ในปี พ.ศ. 2563 จุดกระแสเกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมโดยกลุ่มนักศึกษาพร้อมทั้งประชาชนภาคส่วนต่าง ๆ งานวิจัยชิ้นนี้ใช้วิธีศึกษารูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือวิจัยเชิงเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกของขบวนการแรงงานที่รวมกลุ่มอย่างเป็นทางการภายใต้พรรคการเมือง ขอบเขตการศึกษาครอบคลุมทุกกลุ่มในขบวนการนี้ ทั้ง (1) แกนนำหลักของปีกแรงงาน (2) ผู้นำสหภาพแรงงานที่เข้าร่วมขบวนการ (3) ทีมข้อมูลและนโยบายปีกแรงงาน และ (4) ผู้แทนราษฎรสัดส่วนปีกแรงงาน โดยเลือกตัวอย่างข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจงตามประเด็นศึกษา และใช้เทคนิคการสุ่มแบบลูกโซ่

¹² บทความวิชาการนี้ผ่านการนำเสนอมาจากการประชุมวิชาการระดับชาติทางรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 14 ของสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2565

¹³ สินีนานู คมะมคต, นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, Sineenat Kamakot, Graduated student, Faculty of Political Science, Thammasat University, Email: wmostf.sinee@gmail.com.

ผลการศึกษาพบว่า การเคลื่อนไหวเพื่อยกระดับเปลี่ยนการรับรู้ประเด็น รัฐสวัสดิการ กับแรงงาน และการเมืองประชาธิปไตยของปีกแรงงานพรรคอนาคตใหม่ ยังคงไม่สามารถเข้าถึงเพื่อเปลี่ยนการรับรู้แก่แรงงานทั่วไปที่อยู่นอกเครือข่ายได้อย่างครอบคลุมตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ แม้จะมีผลตอบกลับบ้างเล็กน้อยในระดับปัจเจกบุคคลก็ตาม เนื่องด้วยเงื่อนไขและปัจจัยสำคัญที่เกิดจาก (1) ความเป็นประชาธิปไตยในประเทศ และแนวคิดสังคมนิยมประชาธิปไตยของพรรค ความเป็นประชาธิปไตยที่ส่งผลสะท้อนต่อรัฐสภาและการยุบพรรคอนาคตใหม่ที่มีอายุเพียงปีเศษ ตลอดจนช่วงรอยต่อของการเปลี่ยนแปลงภายหลังจากการถูกยุบพรรค ที่ทำให้งานพื้นที่และมวลชนต้องหยุดชะงัก เหลือไว้แค่เพียงการทำงานด้านความคิดทางนโยบายแรงงานและรัฐสวัสดิการผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย รวมถึงแนวคิดของพรรคอนาคตใหม่ที่ช่วงหลังมีความเป็นเสรีนิยมเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อการผลักดันนโยบายและร่างกฎหมายของกลุ่มปีกแรงงานผ่านกระบวนการของพรรคเป็นอย่างยิ่ง (2) โครงสร้างแท้จริงของขบวนการที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้เต็มรูปแบบ ตลอดจนปัญหาการเชื่อมประสานเพื่อเพิ่มแนวร่วม ขยายพื้นที่ให้กับแรงงานนอกระบบอุตสาหกรรมแบบดั้งเดิมเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองระดับชาติร่วมกับขบวนการได้ (3) วิธีการเคลื่อนไหวผลักดันภายใต้กระบวนการฝั่งนิติบัญญัติของขบวนการไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันตามเป้าหมายและกรอบที่วางไว้ ส่งผลให้เกิดร่องรอยความขัดแย้งในเรื่องยุทธวิธีออกเป็น 2 ฝั่งอย่างหลวม ๆ รวมถึงกลไกการขับเคลื่อนร่างกฎหมายของขบวนการผ่านพรรคที่ไม่สอดคล้องซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีกระบวนการพิจารณาและแก้ไขร่างกฎหมายที่ล่าช้าเป็นอย่างมาก เนื่องจากการถูกต่อต้านโดยกลุ่มทุนภายในพรรค (4) ทรัพยากรสนับสนุนจากพรรคที่มีเงื่อนไขและจำกัด ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการสื่อสารผ่านสื่อโซเชียลหลักของพรรค ชุดข้อมูลสนับสนุนนโยบายของขบวนการจากพรรค เป็นต้น ในภายหลัง ประเด็นเฉพาะหน้าด้านแรงงานมีความหลากหลายผ่านเข้าการประชุมรัฐสภาและประชุมกรรมาธิการแรงงานมากขึ้นจากกลุ่มอิสระและเครือข่ายนอกขบวนการ รวมถึงการขยายเครือข่ายพันธมิตรจากการทำงานด้านความคิดกับองค์กรภายนอกมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เงื่อนไขดังกล่าวยังส่งผลต่อเป้าหมาย และรูปแบบการระดมทรัพยากรในปัจจุบัน ที่ขบวนการหันมาเน้นด้านทรัพยากรบุคคล ผ่านการขยายเครือข่ายอย่างมีกลไกและซับซ้อนมากขึ้น โดยเน้นการทำงานกับมวลชนผ่านการจัดตั้งอย่างเป็นกระบวนการ เพื่อวางฐานรากของขบวนการให้มั่นคง ขยายการสื่อสารรับรู้แก่สังคม กระจายอำนาจและทรัพยากรภายใต้โครงสร้างสังคมการเมืองให้แก่กลุ่มผู้ใช้แรงงานอื่น ๆ ผ่านทางเครือข่ายในขบวนการ

คำสำคัญ: ขบวนการแรงงาน, ปีกแรงงาน, พรรคอนาคตใหม่

Abstract

The research aimed to analyze and learn about the roles, ideologies, network frameworks, methods, and means used to elevate the labor force movement into national politics under the Future Forward Party in the periods from the 2014 Thai coup d'etat by the National Council for Peace and Order (NCPO), the transition period leading up to the 2019 election, until the official dissolution of the Future Forward Party in 2020, which sparked waves of social movement by student-run groups and people in various sectors. This research employed qualitative research methods through means of data and document research, as well as information collected from in-depth interviews with several official groups in the labor force movement associated with political parties. Through purposive sample selection and snowball technique, this research covered every group within the movement, including (1) the mainstays of the labor wing faction, (2) representatives of the union networks in each industry who engaged in the movement, (3) the information and policy team of the labor wing faction, and (4) parliament representatives of the labor wing faction.

The results of the research revealed that the movement was unable to fully achieve and change the labor forces outside of the network's awareness of welfare state and labor issues, as well as the democratic politics of the Future Forward Party's labor wing faction as intended. Though there were minimal responses on an individual level, due to the conditions and important factors of (1) Thai political situations and democratic movements that impacted the parliament and the dissolution of the Future Forward Party after being formed for a little over a year and the interim transition after the party dissolved, caused a halt in the operation on the ground and with the masses, and remained only the idea aspect and communication work through social media on the labor and welfare state policies. Including the idea of the Future Forward Party that has become more liberal. It greatly affects the push for policies and draft laws of the labor wing faction through the party process. (2) The movement's true operational structure was not fully realized, as well as the connection issue in expanding the allies networks that allowed for a space for the labor workforce outside the conventional industry system to partake in national politics with the movement. (3) The movement's legislation faction processes were not heading towards

the same direction as the set goal and framework, which led to a drift and conflicting strategies that were roughly divided into two sides, including the incoherent legislation draft proposal process by the party. As well as having a considerable delay in the process of considering and amending the draft law due to opposition by the party's internal capital. (4) The conditions and limitations of the party's support resources, such as the party's main communication platform through social media and information supporting the movement policies by the party. Moreover, there were increased specific issues on labor aspects lodged in parliamentary sittings and the committee on labor meetings by various independent groups and entities outside of the movement's network, including allies networks expanded through the movement's cooperation with outside organizations in the idea aspects. The aforementioned conditions also had an impact on the set goal, current resources, and crowd gathering strategies. The movement has turned towards the human resources aspect through more complex means to widen the network and focus on working with the masses through official movement setup, in order to lay a solid foundation for the movement, expand social awareness and communication, and distribute power and resources under the social political framework for other labor workforces through the movement's network.

Keyword: Labor force movement, Labor wing faction, Future Forward Party

บทนำ

แรงงานกับการเมือง เป็นสิ่งที่ถูกขับเคลื่อนพร้อมกันเสมอมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน แม้ในอดีตจุดเริ่มต้นของการรวมตัวกันเรียกร้องของกลุ่มแรงงานจะมีขอบเขตพื้นที่และประเด็นอยู่แคในสถานประกอบการของกลุ่มตนเพื่อเรียกร้องสิทธิ และปัญหาจากการถูกกดขี่การเอาเปรียบจากนายจ้างเท่านั้น แต่ต่อมาหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 มีการยกเพดานการต่อรองต่อสู้ที่สูงขึ้น เริ่มเคลื่อนไหวในประเด็นทางสังคมและการเมืองทั้งที่เกี่ยวข้องกับแรงงานโดยตรงและทางอ้อม อาทิ การรวมกลุ่มคัดค้านการขึ้นราคาข้าวสารและน้ำตาล พร้อมขอเรียกร้องการประกันราคาข้าวเปลือก เป็นต้น ทั้งยังมีการนัดหยุดงานอย่างยาวนานมากที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย ตลอดปี พ.ศ. 2514 – 2519 ภายหลังจากมกราคมแรงงานต่าง ๆ ในภาคเอกชนรวมตัวกันต่อสู้ในนามศูนย์ประสานงานกรรมกร (ศปก.) และสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจกลุ่มต่าง ๆ ได้รวมตัวกับสหภาพแรงงานกลางขึ้นในนามใหม่ที่ชื่อว่า กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย¹⁴ ส่งผลให้ขบวนการแรงงานมีความเป็นปึกแผ่นแข็งแรง และมีประเด็นการต่อสู้ที่แหลมคมมากยิ่งขึ้นอย่างชัดเจน ภายใต้อำนาจผลประโยชน์ของแรงงานและประชาชน ผ่านการประสานเครือข่ายร่วมกับขบวนการนักศึกษาและชนวนา ทว่าภายหลัง อุตุมากรณ์แนวคิดสังคมนิยมเริ่มฉายงาย กระแสทุนนิยมหลังไหลเข้ามา ตลอดจนสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยที่มีการทำรัฐประหารอยู่บ่อยครั้ง ทำให้การเคลื่อนไหวของขบวนการแรงงานถูกตัดตอน ไม่ต่อเนื่อง และเริ่มมีความคิดทางการเมืองแบบแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ระหว่างกลุ่มแรงงานที่แอบอิงผลประโยชน์จากฝ่ายรัฐประหาร กับกลุ่มแรงงานที่ต่อต้านการรัฐประหารและเรียกร้องประชาธิปไตยเรื่อยมา

เหตุการณ์ชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มสี่สี่ นับเป็นเหตุการณ์ที่สร้างความแตกแยกภายในขบวนการแรงงานออกเป็น 2 ขั้วอย่างชัดเจนและส่งผลมาถึงปัจจุบันมากที่สุด โดยกลุ่มแรงงานที่มีบทบาทกระโดดขึ้นเวทีปราศรัย ร่วมชุมนุมทางการเมืองกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยอย่างเป็นทางการ ในช่วงปี 2548 ที่ต่อมาขับเคลื่อนในนามกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ในช่วงปี 2556 เป็นต้นมา โดยผู้นำแรงงานจากสมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ (สรส.) และคณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย (คสรท.) ในช่วงต้นมีการเคลื่อนไหวต่อต้านนโยบายด้านแรงงาน กฎหมาย รวมถึงการรับอนุสัญญาระหว่างประเทศ (ILO) ก็ตาม แต่ในช่วงท้ายมีการเคลื่อนไหวผ่านกรอบโครงความคิดหลักว่า ปัญหาทั้งหมดเกิดจากนักการเมืองชั่ว ประชาชนซื้อได้ด้วยเงินภายใต้การเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย ผลที่ตามมาคือการเน้นวิธีการแต่ไม่เน้นหลักการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและสามารถสร้างความชอบธรรมให้แก่วิธีการโต้ตอบขบวนการเคลื่อนไหวฝ่ายตรงข้ามอย่างรุนแรง¹⁵ กล่าวคือ การไม่

¹⁴ บันทึก 6 ตุลา, “การต่อสู้ของกรรมกร,” บันทึก 6 ตุลา, สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2565, <https://doct6.com/learn-about/how/chapter-2/2-2/2-2-1>.

¹⁵ อุเชนทร์ เชียงเสน, “กรอบโครงความคิดและตีคนแล้ว ตีคนชั่ว ไม่บาป,” ประชาไท, สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2564, <https://prachatai.com/journal/2009/06/24648>.

เชื่อมั่นในระบบการเลือกตั้งแบบผู้แทน จึงมีการต่อต้านการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยในเวลาต่อมา อาทิ กลุ่มผู้ชุมนุมปิดล้อมขัดขวางเจ้าหน้าที่ กกต.จังหวัดในภาคใต้ไม่ได้รับสมัคร ส.ส.ได้ รวมทั้งสิ้น 8 จังหวัด 28 เขต หรือการปิดล้อมสถานที่เลือกตั้งล่วงหน้า (ส.ส.) หลายแห่ง จนมีการปะทะกันด้วยความรุนแรงจนมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บหลายราย¹⁶ ท้ายที่สุด ความรุนแรงทางการเมืองถูกใช้เป็นเงื่อนไขการรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ภายใต้การนำของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ครองบทบาทนำหลายปีจนกระทั่งปัจจุบัน ขณะเดียวกัน กลุ่มแรงงานอีกชั่วคราวข้ามที่ต่อต้านการรัฐประหารและเรียกร้องประชาธิปไตย กระจายตัวออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมร่วมกับกลุ่มเคลื่อนไหวอื่น ๆ เช่น สหพันธ์แรงงานสิ่งทอฯ สหประชาแรงงาน 1550 สหภาพแรงงานไทรอัมพ์ (Try Arm ปัจจุบัน) สมาพันธ์กรรมกรเพื่อประชาธิปไตย เป็นต้น¹⁷ กลุ่มแรงงานเหล่านี้ล้วนเป็นกลุ่มที่ไม่มีบทบาทนำ แม้จะมีการเคลื่อนไหวคล้ายคลึงกัน อาทิ ชุมนุมประท้วง และออกแถลงการณ์แสดงจุดยืน กลุ่มเหล่านี้มีลักษณะการเรียกร้องประชาธิปไตยและเคลื่อนไหวตามอุดมการณ์ทางการเมืองมากกว่าประเด็นแรงงานที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากรัฐ จึงมีการขับเคลื่อนกลุ่มที่ตรงข้ามกับกลุ่มขบวนการแรงงานที่ประกาศร่วมกับกลุ่ม กปปส.¹⁸

ภายหลังการรัฐประหาร อดีตนักการเมืองพรรคต่าง ๆ รวมถึงแกนนำกลุ่มเสื้อแดงและเสื้อเหลือง จำนวนหลายชีวิต ตลอดจนนักกิจกรรม นักวิชาการ และผู้นำแรงงานถูกเรียกรายงานตัวตามคำสั่ง คสช. หากย้อนดูการรัฐประหารสมัยต่าง ๆ ในอดีต ผู้นำแรงงานมักเป็นกลุ่มหลักที่ถูกทหารเรียกเข้าไปรายงานตัวทุกครั้งไป นับว่าเป็นช่องทางในการเข้าถึงผลประโยชน์ร่วมกับฝั่งรัฐบาลทหารอีกช่องทางหนึ่ง ตรงกันข้าม บุคคลที่ไม่เห็นด้วยและแสดงอารยะขัดขืนโดยการหลบหนีจะถูกทหารบุกค้นและจับกุมเพื่อเข้ารายงานตัวตามคำสั่ง คสช. หรือต้องต่อสู้ผ่านกระบวนการกฎหมาย ประชาชน นักศึกษา และนักกิจกรรมที่ออกมาต่อต้านการรัฐประหารก็มักถูกปราบปราม และจับกุมปรับทัศนคติ พร้อมการใช้กฎหมายมาตรา 112 มาตรา 44 และ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์อย่างแพร่หลายกับคดีทางการเมือง ตลอดจนออกกฎหมายควบคุมเกี่ยวกับการชุมนุมในสาธารณชนปี 2558 ข้อจำกัดทางด้านกฎหมายต่าง ๆ ในช่วงภายใต้อำนาจของ คสช. ส่งผลกระทบต่อการรวมตัวของแรงงานเพื่อชุมนุมเรียกร้องต่อนายจ้างเป็นอย่างมากในหลายพื้นที่ เนื่องจากทหารได้ใช้อำนาจเข้าแทรกแซงการชุมนุมหลายต่อหลายครั้ง เพื่อไม่ให้สหภาพแรงงานได้ชุมนุมเจรจาต่อรองกับฝ่ายนายจ้าง อีกทั้งหน่วยงานของรัฐ กระทรวงแรงงาน อ่างการใช้ พ.ร.บ.การชุมนุมฯจัดการ ทั้งยังให้ตำรวจควบคุมตัวประธานและรองประธานสหภาพเพื่อต่อรองให้ลูกจ้าง

¹⁶ ศูนย์ข้อมูลมติชน, มติชนบันทึกประเทศไทย ปี ๒๕๕๗, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2558): 9-42.

¹⁷ นภาพร อติวานิชยพงศ์, “ประวัติศาสตร์แรงงานไทยใต้เงาการเมือง: จาก 2475 สู่ยุคเหลือง-แดง,” นักข่าวพลเมือง, สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2564, https://www.facebook.com/citizenthaipbs/photos/a.346475168714362/1380331558662046/?type=3&locale2=hi_IN.

¹⁸ ประชาไท, “10 ปี ประชาไท: สถานการณ์แรงงาน,” ประชาไท, สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2564, <https://prachatai.com/journal/2014/10/56102>.

เลิกชุมนุมอีกด้วย ทั้งที่ พ.ร.บ.การชุมนุมฯ ได้ละเว้นการชุมนุมด้านแรงงานเอาไว้¹⁹ สถานการณ์เหล่านี้ยังคงเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า ดำเนินควบคู่ไปกับการถูกควบคุมตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติจนกระทั่งถึงการเลือกตั้งในปี 2562 บรรยากาศทางการเมืองก่อนถึงวันเลือกตั้งนั้นยังคงเต็มไปด้วยข้อจำกัดทางกฎหมาย มาตรา 44 โดยมีการทยอยปลดล็อกพรรคการเมืองไปอย่างช้า ๆ ทีละเรื่อง ไม่ว่าจะเป็น การห้ามพรรคการเมืองทำกิจกรรมหรือประชุม ห้ามพรรคการเมืองเปิดรับบริจาคเงิน ห้ามจัดทำนโยบายนำเสนอประชาชน หรือการหาเสียง จนเกือบถึงสิ้นปี 2561 แต่ถึงอย่างนั้นก็ยังคงมีพรรคการเมืองหน้าใหม่ประกาศตัวพร้อมลงเลือกตั้งเพื่อสนับสนุนแนวทางของ คสช. หรือพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งพรรคใหม่ข้างต้นที่โดดเด่นและถูกพูดถึงในหน้าสื่อสาธารณะบ่อยครั้ง ได้แก่ พรรคพลังประชารัฐ (กลุ่มสามมิตร) พรรครวมพลังประชาชาติไทย (แนวร่วม กปปส.) และพรรคประชาชนปฏิรูป (ไพบูลย์ นิตติตะวัน) เป็นต้น ในขณะที่เดียวกัน พรรคการเมืองฝ่ายค้านน้องใหม่ที่เปิดตัวลงแข่งขันสนามเลือกตั้งครั้งนี้ต่างก็โดดเด่น ชัดเจน จากนโยบายที่ประกาศตัวต่อต้านการสืบทอดอำนาจของ คสช. และขีดเส้นชูการเมืองแบบใหม่ที่ก้าวหน้า พร้อมทั้งเน้นกลุ่มคนรุ่นใหม่ขับเคลื่อนในทางการเมืองอย่าง พรรคอนาคตใหม่ และพรรคไทยรักษาชาติ แม้ท้ายที่สุด ทั้งสองพรรคการเมืองจะถูกศาลรัฐธรรมนูญประกาศยุบพรรคพร้อมตัดสิทธิ์ทางการเมืองกรรมการบริหารพรรคเป็นระยะเวลา 10 ปีก็ตาม

พรรคอนาคตใหม่ เป็นพรรคการเมืองลำดับที่ 58 ที่เข้ายื่นจดทะเบียนพรรคต่อ กกต. ในวันที่ 2 มีนาคม 2561 และภายหลังการเลือกตั้งพรรคอนาคตใหม่ได้รับคะแนนมหาชนมากเป็นอันดับที่ 3 ด้วยคะแนนถึง 6.3 ล้านเสียง ท้ายที่สุดได้จำนวนที่นั่งในสภาฯ จำนวน 81 ที่นั่ง สิ่งที่น่าสนใจนอกเหนือจากนโยบายที่ก้าวหน้า การเน้นฐานเสียงกลุ่มคนรุ่นใหม่ผ่านประชาชนทั่วไปสู่สนามการเมือง หรือการมุ่งหาเสียงผ่านโซเชียลมีเดียและลงพื้นที่จริงควบคู่ นั่นคือ โครงสร้างของพรรค ที่มีเครือข่ายเยาวชน-คนรุ่นใหม่ และที่สำคัญคือมี “เครือข่ายผู้ใช้แรงงาน” โดยกำหนดให้เป็นหน่วยงานหนึ่งในพรรค พรรคจำต้องสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การสร้างเครือข่ายกับผู้ใช้แรงงาน และเครือข่ายผู้ใช้แรงงานในนาม “ปีกแรงงาน” จำต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ นโยบายพรรคผ่านบทบาทกรรมการบริหารพรรค และการทำหน้าที่ผู้แทนราษฎรในรัฐสภา ซึ่งสัดส่วนปีกแรงงานได้มาถึง 4 ที่นั่ง ได้แก่ ส.ส.ปาร์ตี้ลิสต์จำนวน 3 ที่นั่ง และ ส.ส.เขตพื้นที่ชลบุรี 1 ที่นั่ง ปีกแรงงานมีการดำเนินการผลักดันประเด็นเชิงโครงสร้างผ่านนโยบายรัฐสวัสดิการ หนึ่งในนโยบายฐานรากที่พรรคชูธงที่มุ่งเน้นสิทธิสวัสดิการถ้วนหน้าโดยไม่พินิจความจน เพื่อเป็นหลักประกันในการใช้ชีวิต และเพื่อให้ประชาชนทุกช่วงวัยมีสิทธิในการเลื่อนลำดับชั้นทางสังคมได้ ขณะเดียวกันก็ขับเคลื่อนประเด็นแรงงานและสวัสดิการแบบรายประเด็นไปด้วยผ่านกระบวนการนิติบัญญัติในรัฐสภา ที่สำคัญปีกแรงงานยังเป็นการรวมเครือข่ายสหภาพแรงงานในอุตสาหกรรมหลักต่าง ๆ ของประเทศเข้ามาร่วมยกระดับการเคลื่อนไหวในสนามการเมืองนี้ผ่านการสร้างเครือข่าย อาทิ ภาค

¹⁹ พจนาน วลัย, “ศักดิ์ศรีของกรรมกรอยู่ตรงไหน,” ประชาไท, สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2564,

<https://prachatai.com/journal/2016/05/65545>

ยานยนต์ ภาคขึ้นส่วนยานยนต์ ภาคสิ่งทอ เป็นต้น เพื่อเชื่อมอำนาจเชิงโครงสร้างของภาคแรงงานให้เป็นปึกแผ่นเดียวกัน และเพื่อยกระดับอำนาจการต่อรองให้เพิ่มมากยิ่งขึ้นในการเมืองระดับชาติ

ดังนั้น การศึกษาบทบาทและการเคลื่อนไหวของขบวนการแรงงานในนามปีกแรงงาน กลไกการสร้างหรือขยายเครือข่ายขบวนการภายใต้พรรคอนาคตใหม่ ตลอดจนการวิเคราะห์และศึกษาเงื่อนไข หรือปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเคลื่อนไหวของขบวนการแรงงานภายใต้พรรคการเมืองให้ไม่สามารถเปลี่ยนการรับรู้ หรือสร้างแรงกระเพื่อมในประเด็นด้านรัฐสวัสดิการ แรงงาน กับการเมืองประชาธิปไตย ต่อกลุ่มแรงงานนอกเครือข่ายของตน และประชาชนทั่วไปให้เข้าใจได้มากขึ้น หรือกระทั่งสามารถขยายเครือข่ายเพิ่มเติม ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับขบวนการไม่ทางใดทางหนึ่งได้ ตลอดจนการทำให้ขบวนการแรงงานเป็นตัวแทนของผู้ใช้แรงงานทั่วประเทศได้อย่างแท้จริงเช่นเดียวหนึ่งของพรรคแรงงานในต่างประเทศ การหาแนวทางเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองผ่านโครงสร้างเครือข่ายของขบวนการแรงงานในสนามการเมืองระดับชาติระยะยาวจึงสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาท อุดมการณ์แนวคิด ประเด็น และวิธีการที่ใช้ในการเคลื่อนไหวของขบวนการแรงงานในแต่ละช่วงเวลา
2. เพื่อศึกษาโครงสร้างและเครือข่ายภายใต้การเคลื่อนไหวของขบวนการแรงงาน
3. เพื่อวิเคราะห์เงื่อนไขและปัจจัยอุปสรรคของขบวนการแรงงานภายใต้พรรคการเมือง ที่ส่งผลให้ไม่สามารถเปลี่ยนการรับรู้และขยายเครือข่ายกับกลุ่มนอกเครือข่ายตนเองได้

ระเบียบการศึกษา

บทความนี้ดำเนินการศึกษาโดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ทั้งเอกสารชั้นต้น รวมทั้งเอกสารชั้นรอง โดยเฉพาะการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มปีกแรงงานพรรคอนาคตใหม่ อาทิ ผู้นำหลักของปีกแรงงาน, ผู้นำแรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่เข้าร่วมกลุ่มเครือข่าย, ทีมข้อมูลและนโยบายปีกแรงงาน และผู้แทนราษฎรสัดส่วนปีกแรงงาน โดยเลือกตัวอย่างข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจงตามประเด็นศึกษา และใช้เทคนิคการสุ่มแบบลูกโซ่ (Snowball Technique) ตามขอบเขตการศึกษาช่วงปี พ.ศ. 2561 – 2563 ที่กำหนด

ผลการศึกษา

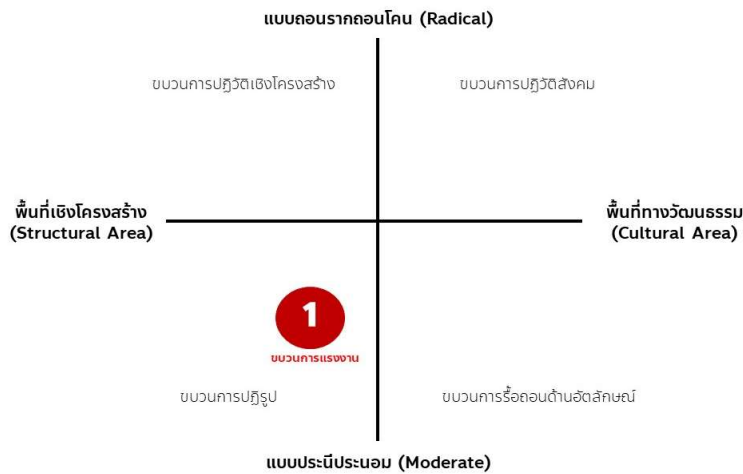
รูปแบบและลักษณะการเคลื่อนไหวของปีกแรงงานพรรคอนาคตใหม่

1. ช่วงการเคลื่อนไหวภายใต้การปกครองของคณะรัฐประหาร (คสช.)

ภายหลังสถานการณ์ขัดแย้งทางการเมืองสี่เสื่อที่ดำเนินมาอย่างยาวนานสิ้นสุดลงด้วยการยึดอำนาจของทหาร ทว่าการแบ่งแยกชั่วคราวทางการเมืองอย่างเป็นทางการยังคงดำรงกันข้ามยังคงอยู่ภายในสังคม และภายในขบวนการแรงงานไทย ส่งผลให้ขบวนการแรงงานเกิดปัญหา (1) ขบวนการแตกสลายและกระจัดกระจาย เคลื่อนไหวไปคนละทิศทางภายในองค์กร ระหว่างหัว (แกนนำ) กับหาง (สมาชิก) ทำให้องค์กรมีรอยปริแตกที่แตกต่างกัน เช่น

องค์กรที่แกนนำหรือสมาชิกขององค์กรแสดงจุดยืนทางการเมืองและ/หรือมีการตอบโต้ แฉลงการณ์ไปในทิศทางที่ตรงกันข้ามกับจุดยืนของแกนนำหรือสมาชิก ส่งผลให้เกิดการกระทบกระทั่ง จนเกิดการหดหายของสมาชิกภายในขบวนการ หรือเกิดการลาออกของแกนนำ และก่อให้เกิดการขยายตัวของกลุ่มแรงงานใหม่แยกย่อยออกมา (2) ขบวนการกลายเป็นสภาพจากเดิม แม้องค์กรยังคงดำรงอยู่เช่นเดิม แต่สิ่งที่เปลี่ยนไปคือการมีโครงสร้างที่แข็งทื่อ ไม่ยืดหยุ่น ซึ่งส่งผลต่อยุทธวิธีการเคลื่อนไหวต่างไปจากเดิม อาทิ ต่อสู้เฉพาะเรื่องสภาพการจ้างและปัญหาด้านแรงงานรายประเด็นเท่านั้น ห้ามสมาชิกแตะต้องเรื่องการเมือง ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวในแต่ละกลุ่มขบวนการอาจมีทั้ง 2 กรณีภายในองค์กรก็ได้เช่นกัน และมีองค์กรแรงงานจำนวนมากไม่น้อยที่แกนนำและ/หรือสมาชิก ล้วนมีอุดมการณ์และจุดยืนทางการเมืองที่มั่นคง แข็งแรงต่อประชาธิปไตย พร้อมขับเคลื่อนขบวนการร่วมกันต่ออย่างแข็งขันแม้จะเจอข้อจำกัดภายใต้ของคณะรัฐประหาร เฉกเช่นเดียวกันกับกลุ่มสภาองค์กรลูกจ้างสภาศูนย์กลางแรงงานแห่งประเทศไทย

หลังการรัฐประหารด้วยเงื่อนไขความรุนแรงทางการเมืองระหว่างกลุ่มชุมนุมสี่สี่ ส่งผลให้การเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มต่าง ๆ ต้องหยุดชะงัก ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดเป้าหมายใหม่ในการออกมาเรียกร้องต่อต้านการรัฐประหารของกลุ่มประชาชน นักศึกษา และขบวนการแรงงานบางกลุ่ม เช่นกลุ่มสภาองค์กรลูกจ้างสภาศูนย์กลางแรงงานแห่งประเทศไทยที่ต่อมามีการแยกตัวออกมาสร้างเครือข่ายผู้ใช้แรงงานร่วมกับพรรคอนาคตใหม่ แรงงานกลุ่มนี้เคลื่อนไหวเป็นไปตามความคิดทางการเมืองมากกว่าประเด็นแรงงานที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากรัฐ ข้อเรียกร้องหลักที่ใช้เคลื่อนไหวต่อต้านการรัฐประหารของแรงงานกลุ่มนี้ คือ เรียกร้องการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยสากล ผ่านการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์และคำปราศรัยเรียกร้องในวันแรงงานแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา ท่ามกลางกฎหมายมาตราต่าง ๆ ที่ใช้ควบคุมผู้คนในสังคมขณะนั้น ซึ่งนับว่าเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองเชิงโครงสร้าง แต่ด้วยข้อจำกัดด้านพื้นที่การแสดงออกทางความคิดและทางการเมืองผ่านองค์กรกลางที่มีสภาพแรงงานกลุ่มต่าง ๆ หลากหลายสังกัดอยู่ร่วมกัน ทำให้ประเด็นต่าง ๆ ที่จะใช้ในการเคลื่อนไหวจำเป็นต้องมีการประชุมหารือ เพื่อขอมติการเคลื่อนไหวในนามกลุ่มองค์กรกลาง อาจทำให้ในบางประเด็นขับเคลื่อนไหวจำเป็นต้องมีวิธีการที่ประนีประนอม ฉะนั้นเมื่อนำมาวิเคราะห์ตามกรอบวิเคราะห์ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Gill & DeFronzo) ขบวนการแรงงานกลุ่มนี้จึงจัดอยู่ในประเภทขบวนการปฏิรูป (Reform Movement) ขบวนการที่เคลื่อนไหวในเชิงสถาบันและเชิงคุณค่าพร้อม ๆ กัน โดยการผลักดันเชิงนโยบาย ซึ่งอาจพัฒนามาจากประสบการณ์โดยตรงหรือทางอ้อมที่ตนเดือดร้อนเพราะผลของนโยบายนั้น หรือนโยบายนั้น ๆ กระทบต่อหลักการบางประการ

ส่วนด้านยุทธวิธีการเคลื่อนไหว เนื่องด้วยข้อจำกัดกฎหมายต่าง ๆ ภายใต้คณะรัฐประหาร เช่น การห้ามชุมนุมเกิน 5 คน เป็นต้น ซึ่ง คสช.มีการใช้บังคับนานถึง 3 ปี 10 เดือน²⁰ ส่งผลกระทบต่อการรวมตัวของประชาชน รวมถึงกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมต่าง ๆ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มแรงงาน แม้บางกลุ่มจะไม่ได้รวมตัวในประเด็นทางการเมือง หากแต่รวมตัวเพื่อเรียกร้องสิทธิและสภาพการจ้างกับนายจ้างตามวิถีที่ไม่สามารถทำได้ ฉะนั้นจึงไม่สามารถเลือกใช้ยุทธวิธีการชุมนุมประท้วงที่กินระยะเวลานานได้ แรงงานกลุ่มนี้จึงเลือกใช้วิธีการประท้วงเชิงสัญลักษณ์เข้าแทรกอยู่ในกิจกรรมการเดินทางวันเมย์เดย์ที่จะมีการรณรงค์ พร้อมทั้งยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาลเป็นประจำทุกปี แม้จะอยู่ภายใต้ข้อจำกัดทางกฎหมายของรัฐทหารเหล่านี้ ประธานจัดงานวันเมย์เดย์ลงมติดังคงให้อิสระในการแสดงออกภายในการเคลื่อนไหวกิจกรรมวันเมย์เดย์ ไม่มีบังคับหรือตรวจกรองการแสดงออก ทำให้แรงงานสภาองค์การลูกจ้างสภาศูนย์กลางแรงงานแห่งประเทศไทยบางกลุ่ม เลือกที่จะใช้การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์เพื่อแสดงออกทางจุดยืนทางการเมือง ในขณะที่แรงงานบางกลุ่มเลือกแสดงออกในเชิงกล่าวชื่นชมถึงคณะรัฐประหาร ด้วยเหตุดังกล่าว ส่งผลให้กลุ่มแรงงานสภาศูนย์กลางฯ ถูกเจ้าหน้าที่ทหารเพ่งเล็งเป็นพิเศษ

หากวิเคราะห์กรอบโครงสร้างความคิดในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มปีกแรงงานที่รวมตัวกับกลุ่มอื่น ๆ ภายใต้สภาศูนย์กลางฯ จะพบว่ากลุ่มปีกแรงงานมีการสร้างกรอบในการวินิจฉัยปัญหา (diagnostic framing) โดยมองปัญหาสภาพการจ้างงานที่กดขี่ค่าแรง ปัญหากฎหมายแรงงานที่ไม่ถูกบังคับใช้โดยเจ้าหน้าที่รัฐ ตลอดจนจนปัญหาการว่างงาน ล้วนเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างระดับประเทศ จากการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของภาครัฐ ตามกระแสของทุนนิยม การอุ้มทุนของภาครัฐ รวมถึงการเลือกรับหรือไม่รับอนุสัญญาระหว่างประเทศ (ILO) ของภาครัฐทั้งสิ้น และยังประเทศอยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการยิ่งทำให้ประเด็นเหล่านี้มีความเข้มข้นมากขึ้น คณะ

²⁰ ไอลอว์, “เปรียบเทียบประกาศ คปค. 2549 vs ประกาศ คสช. 2557,” ไอลอว์, สืบค้นเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2565, <https://ilaw.or.th/node/4747>.

รัฐประหารมีการเอื้อผลประโยชน์ร่วมกับกลุ่มทุนใหญ่ของประเทศ พร้อมทั้งใช้กลไกของกองทัพและระบบราชการในการรักษาอำนาจให้แข็งแรงและยืนระยะยาวนานขึ้น ส่งผลให้ทุกกระบวนการของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมต่าง ๆ อาทิ การรวมตัวยื่นข้อเรียกร้อง หรือยื่นเรื่องตรวจสอบถูกแช่แข็ง แม้จะเป็นเพียงการเรียกร้องด้านแรงงานต่อนายจ้างในสถานประกอบการก็ตาม ผู้นำแรงงานที่เข้าไปเป็นที่ปรึกษาเจรจาข้อเรียกร้องด้านการจ้างงานที่เป็นธรรมของสหภาพฯ ต่างถูกเรียกไปปรับทัศนคติด้วยข้อหาทำลายบรรยากาศการลงทุนของชาวต่างชาติ²¹ ดังนั้นหากประเทศเป็นประชาธิปไตยเต็มใบ สามารถออกสิทธิออกเสียง ตรวจสอบถ่วงดุลตามกลไกของรัฐสภาได้อย่างแท้จริง โดยปราศจากอำนาจรัฐที่ไม่ชอบธรรมเข้าแทรกแซงกระบวนการเหล่านี้ เมื่อนั้นขบวนการแรงงานตลอดจนขบวนการเคลื่อนไหวกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมจะสามารถรวมตัวและต่อรองได้อย่างเข้มแข็งอย่างเป็นเอกภาพ

2. ช่วงการเคลื่อนไหวภายใต้การเลือกตั้งและพรรคการเมือง

พรรคอนาคตใหม่เกิดจากการรวมตัวกันอย่างหลวม ๆ อาทิ นักกิจกรรม นักวิชาการ นักธุรกิจ เป็นต้น ถือกำเนิดขึ้นในช่วงต้นปี พ.ศ. 2561 นำโดย ธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ และปิยบุตร แสงกนกกุล ด้วยแนวคิดและวิธีการทางการเมืองแบบใหม่ ไม่เอาเผด็จการ กระจายอำนาจ ทลายการผูกขาดทางเศรษฐกิจ และทำให้ประชาชนเข้าถึงทุน ทรัพยากร และสวัสดิการ สู่ในสนามการเมืองผ่านห้วคณะแนบที่เน้นใช้อุดมการณ์ ความเชื่อ แทนตัวเงินภายใต้กติกาการเลือกตั้งของฝ่ายเผด็จการ²² ต่อมาในช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2561 แกนนำของกลุ่มปีกแรงงานที่ขณะนั้นยังรวมตัวภายใต้สภานายกกลางฯ ได้แก่ นายสุนทร บุญยอด และนายบรรจง เจริญผล ได้รับการติดต่อชักชวนตั้งพรรคการเมืองร่วมกันโดยผู้ประสานงานจัดตั้งพรรค มีการนัดหมายครั้งแรกเริ่มขึ้นในวันที่ 1 มีนาคม 2561 ก่อนจะนัดหมายปรึกษาหารือถึงนโยบายและแนวทางการทำงานของพรรคให้แก่แกนนำแรงงานทั้งสองพร้อมด้วยเครือข่ายแรงงานที่ต้องการจะเข้าร่วมขบวนการในอีกห้าวันถัดไป

ขณะนั้น สุนทรและบรรจงมีบทบาทอยู่ในสภาองค์กรลูกจ้าง จึงมีการจัดประชุมภายในกลุ่มแรงงาน ก่อนจะลงมติแยกขบวนการออกมาจัดตั้งปีกแรงงานในนามพรรคอนาคตใหม่ เพื่อไม่ให้องค์กรกลางเกิดความขัดแย้งกระทั่งส่งผลให้ขบวนการแตกแยกและกระจัดกระจาย กลุ่มปีกแรงงานมีความเห็นด้านแนวทางออก (prognostic framing) ของปัญหาข้างต้นร่วมกันว่า แรงงานจำเป็นต้องมีการรวมตัวเป็นปีกแผ่นอีกครั้ง เพื่อเชื่อมอำนาจเชิงโครงสร้างของภาคแรงงานแต่ละฝ่ายให้เป็นเอกภาพ จะส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งของขบวนการและช่วยเพิ่มอำนาจการต่อรองทางการเมือง²³ ที่สำคัญแรงงานจำเป็นต้องมีตัวแทนจากชนชั้นกรรมาชีพเข้าไปนั่งในฝั่งนิติบัญญัติ เพื่อออกและแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องและครอบคลุมแทนการรอนชนชั้นนำ หรือนักการเมืองเสรีนิยม

²¹ พจนา วลัย, “การเลิกจ้างผู้นำแรงงานภายใต้รัฐบาลทหาร: ความมั่นคงของรัฐ สวนทางกับความมั่นคงของแรงงาน,” ประชาไท, สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2564, <https://prachatai.com/journal/2016/06/66329>.

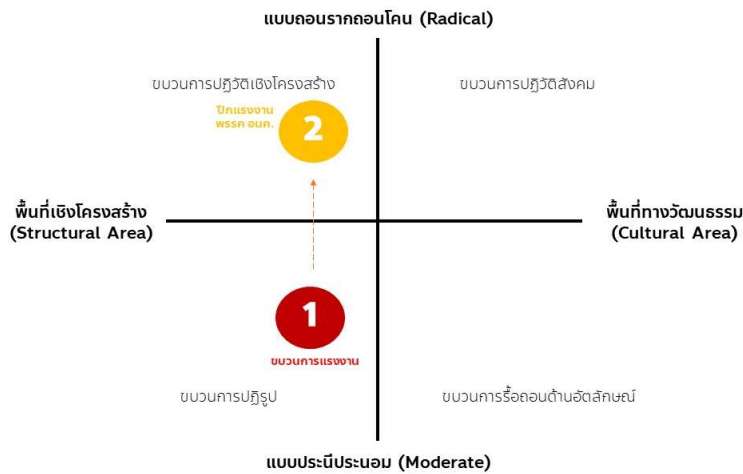
²² เจนวิทย์ เชื้อสวาท, ปักธงอนาคต, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2561): 240-241.

²³ เซตวัน เตือประโคน, “ขบวนการแรงงานในพรรคการเมือง,” คณะก้าวหน้า, สืบค้นเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2565, <https://progressivemovement.in.th/article/progressive/interview/520/>.

ทำหน้าที่เหล่านี้ได้อย่างประณีประนอมแก่เหล่านายทุนภายในประเทศ ท้ายที่สุดในการประชุมดังกล่าว ผู้นำแรงงานกลุ่มต่าง ๆ ภายใต้อภิศาสน์กลางๆ ที่เห็นด้วยกับแนวทางการร่วมก่อตั้งพรรคอนาคตใหม่มีจำนวนทั้งสิ้น 15 คน ก่อนจะเริ่มวางแผนการทำงานด้านเครือข่ายอย่างหลวม ๆ เพื่อหาแนวร่วมทางอุดมการณ์เพิ่มผ่านกรอบการจูงใจ (motivational framing) ด้านอุดมการณ์และแนวคิดของพรรคอนาคตใหม่และปีกแรงงาน และด้านเป้าหมายเชิงโครงสร้างหรือนโยบายที่จะขับเคลื่อนผ่านพรรคในเรื่องรัฐสวัสดิการ ในช่วงเริ่มก่อตั้งปีกแรงงานภายใต้อภิศาสน์อนาคตใหม่ ขบวนการให้ความสำคัญกับการระดมทรัพยากรด้านบุคคลเป็นอันดับแรก โดยผู้นำแรงงานเปรียบเสมือนเป็นหัวคะแนนทางอุดมการณ์ที่จะนำกรอบการจูงใจข้างต้นไปสื่อสารกับแรงงานภายในสหภาพของตนเพื่อชักชวนเข้าเป็นสมาชิกพรรคตามสมัครใจ และแกนนำของปีกแรงงานยังคงมีการขยายการรับรู้และเดินสายหาหรือ จูงใจ ร่วมกับประธานสหภาพต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันก็เริ่มมีการประชุมหารือร่วมกันกับแกนนำและผู้ร่วมก่อตั้งพรรคกลุ่มต่าง ๆ มีการร่วมเสนอแนวทางการทำงานร่วมกับพรรค ก่อนจะเริ่มส่งตัวแทนผู้ใช้แรงงานจัดตั้งพรรคตามโควต้า จำนวน 3 คน พร้อมทั้งหาสมาชิกพรรคในนามปีกแรงงานจำนวน 60 คน ก่อนวันจัดตั้งพรรคอนาคตใหม่ ในวันที่ 15 มีนาคม 2561 ซึ่งมีการจัดประชุมใหญ่ ระดมทุน และนำเสนอนโยบายสวัสดิการและแรงงานจากปีกแรงงาน

ประเด็นในการใช้เคลื่อนไหวของปีกแรงงานถูกส่งต่อผ่านนโยบายด้านสวัสดิการและแรงงานของพรรคอนาคตใหม่ ซึ่งได้ชูความจำเป็นในการผลักดันให้ประเทศไทยเดินหน้าสู่การสร้างรัฐสวัสดิการที่ถ่วงหน้า ครบวงจร เพื่อดูแลทุกช่วงวัยให้เป็นหลักประกันชีวิตโดยไม่ต้องถูกจำกัดด้วยฐานะทางเศรษฐกิจของชาติกำเนิด และทำให้ประชาชนมีสิทธิในการเลือกลำดับขั้นทางสังคมอย่างเต็มที่²⁴ เมื่อพิจารณาประเด็นนโยบายในการเคลื่อนไหวแล้ว ขบวนการของปีกแรงงานจัดอยู่ในขบวนการปฏิวัติเชิงโครงสร้าง (Structural Revolutionary Movement) เน้นการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เนื่องจากได้รับผลกระทบจากความเหลื่อมล้ำในระบบเศรษฐกิจและการเมืองภายในสังคม จึงมีความต้องการระบบใหม่ที่รองรับทางเลือกและความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

²⁴ พรรคอนาคตใหม่, “เอกสารการประชุมจัดตั้งพรรคอนาคตใหม่ 27 พฤษภาคม 2561” (วาระการประชุมจัดตั้งพรรคอนาคตใหม่, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต, 27 พฤษภาคม 2561).

รูปแบบและลักษณะของปีกแรงงานภายใต้โครงสร้างของพรรคอนาคตใหม่นั้น พรรคมีหน้าที่ต้องสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมรวมทั้งการสร้างเครือข่ายกับผู้ใช้แรงงาน โดยหลักเกณฑ์ วิธีการได้มา โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ใช้แรงงานให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารพรรคกำหนด และที่สำคัญที่ในเอกสารวันประชุมจัดตั้งพรรคอนาคตใหม่ระบุอย่างชัดเจน คือ ขบวนการปีกแรงงานจำเป็นต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ นโยบาย และข้อบังคับของพรรคอนาคตใหม่²⁵ เมื่อช่วงเริ่มต้นก่อนก่อตั้งพรรคจนถึงภายหลังการจัดตั้งพรรคอนาคตใหม่ ขบวนการปีกแรงงานมีการใช้โครงสร้างภายในองค์กรชั่วคราว โดยเครือข่ายภายในขบวนการมีการส่งตัวแทนเพื่อเข้าร่วมนั่งเป็นคณะกรรมการของปีกจำนวน 20 คน เพื่อการทำงานเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง และใช้ในการประชุมหารือ ลงมติต่าง ๆ ตลอดจนเพื่อประชุมวางโครงสร้างองค์กรและเครือข่ายฉบับใช้งานจริงต่อไป ในท้ายที่สุด แม้ขบวนการได้ร่างโครงสร้างฉบับสมบูรณ์ออกมาแล้ว แต่ไม่สามารถใช้นำเสนอและอนุมัติใช้แผนโครงสร้างนี้ได้ทันในนามพรรคอนาคตใหม่ เพราะเจอการยุบพรรคเสียก่อน ผลกระทบคือการผลักดันประเด็นต่าง ๆ เข้าในที่ประชุมร่วมกับเครือข่าย ผ่านร่างโครงสร้างองค์กรและเครือข่ายฉบับสมบูรณ์นี้เกิดการชะงักและการล่าช้า เนื่องจากไม่มีกระบวนการนำเรื่องเข้า-ออกที่ประชุมอย่างเป็นทางการ และต้องรอนำเสนอในวาระการประชุมเครือข่ายครั้งถัดไปแทน แม้การประชุมจะมีความสม่ำเสมอ หนึ่งครั้งต่อเดือนก็ตาม แต่หากมีวาระใหญ่ของพรรคแทรกเข้ามา ก็จะส่งผลให้การประชุมถูกเลื่อนหรือถูกยกเลิกไปกระทันหัน ด้วยเงื่อนไขเหล่านี้ส่งผลให้เครือข่ายภายในขบวนการไม่สามารถเข้าถึงและรับรู้ขอบเขตการผลักดันในนามตัวแทนกลุ่มได้ในหลายประเด็น ในส่วนของการขยายเครือข่ายภายนอก จึงใจให้เข้ามาร่วมขับเคลื่อนภายในขบวนการ นับว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จนักหากดูในเชิงปริมาณ ยังมีฐานเครือข่ายที่แคบอยู่ แต่ภายในอุตสาหกรรมหลัก ซึ่งเป็นแรงงานในระบบแทบทั้งหมด ขบวนการยังขาดความหลากหลายและขาดการ

²⁵ เรื่องเดียวกัน.

เชื่อมต่อกันทางเชิงโครงสร้างกับแรงงานนอกระบบกลุ่มต่าง ๆ แต่ยังคงมีการค้นพบว่าขบวนการมีองค์กรพันธมิตรภายนอกที่ทำงานร่วมกันเพิ่มมากขึ้นทั้งที่ทำงานเกี่ยวข้องกับแรงงานโดยตรงและโดยอ้อม เนื่องจากการทำงานผลักดันเชิงนโยบายและกฎหมายต่าง ๆ ทำให้ต้องมีการประสานงาน และแลกเปลี่ยนข้อมูลเฉพาะด้านต่อกัน นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการร่วมกันผลักดันได้เป็นอย่างดี แม้ในท้ายที่สุด นโยบายหรือกฎหมายนั้น ๆ จะยังล่าช้าอยู่ในระหว่างกระบวนการหรือถูกปิดตกจากฝ่ายรัฐบาลก็ตาม

ในการระดมทรัพยากรด้านเงินทุน แม้พรรคจะสนับสนุนเงินทำงานเครือข่ายให้แก่ปีกแรงงานในทุก ๆ เดือนอย่างสม่ำเสมอ แต่ในช่วงแรกที่ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งจนได้ผู้แทนราษฎรเข้าทำงานในระบบรัฐสภาแล้ว ขบวนการยังคงคำนึงถึงกิจกรรมการระดมทุนเพื่อนำเงินเข้าพรรคอนาคตใหม่อยู่ เนื่องด้วยการเริ่มต้นทำภารกิจระยะยาว พรรคอาจจำเป็นต้องใช้เงินสนับสนุนอีกจำนวนมาก รวมถึงกิจกรรมระดมทุนยังสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายคนอื่น ๆ เข้ามาสนับสนุนเพิ่มได้อีกด้วย เนื่องจากเป็นกิจกรรมสาธารณะ และยังเป็นการใช้กิจกรรมระดมทุนนี้ในการกระชับมิตรเครือข่ายเดิมที่มีอยู่ ในเวลาต่อมามีการเพิ่มบุคลากรในทีมข้อมูลและนโยบายกลางปีกแรงงานมากขึ้น เพื่อรองรับการทำงานในรัฐสภาและงานเครือข่ายกับกลุ่มอิสระข้างนอกขบวนการ ซึ่งจัดได้ว่ามีความจำเป็นอย่างมาก เพราะไม่เพียงส่งผลกระทบต่อมาซึ่งข้อมูลที่ดีขึ้นเพื่อนำมาใช้ประกอบการอภิปราย หรือการนำเสนอปัญหา และจัดทำนโยบายของปีกแรงงาน หากแต่จะทำให้โครงสร้างภายในขบวนการแข็งแกร่งทางด้านความคิดทางการเมืองมากยิ่งขึ้น แต่สิ่งที่ต้องแลกคือเงินสนับสนุนเพิ่มเติม ผลกระทบที่ตามมาคือทำให้ขบวนการมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ประกอบกับงานเครือข่ายที่เริ่มมากขึ้นตามระยะเวลาการทำงานลงพื้นที่กับมวลชนหรือการรับเรื่องจากประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ขบวนการจึงสร้างแผนระดมเงินกองกลางแยกออกมา เพื่อใช้เป็นเงินสนับสนุนบุคลากรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเงินสนับสนุนเพิ่มเติมตามภาระหน้าที่ และปริมาณของงาน การเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลของทีมงานเครือข่ายที่ต้องลงพื้นที่ เป็นต้น หากแต่กองทุนนี้มีโครงสร้างและรายละเอียดที่ไม่ชัดเจน และถูกยึดเยื้อเป็นระยะเวลานาน เนื่องจากถูกผูกขาดอำนาจในการประชุมหารือจากกลุ่มแรงงานเพียงกลุ่มเดียว ส่งผลให้เกิดความสับสนในสวัสดิการและการเบิกจ่ายของทีมงานเครือข่าย ตลอดจนภาระหน้าที่ของการดูแลจัดการกองทุนนี้ตกอยู่ที่บุคคลคนเดียว ไม่มีการกระจายภาระหน้าที่ตามตำแหน่งที่ควรจะมี และขาดการมีส่วนร่วมจนถึงปัจจุบัน (ปี 2565) จึงทำให้ผลลัพธ์ยังไม่เป็นไปตามโครงสร้างเดิม รวมถึงเจตนารมย์ที่วางไว้แต่แรก

ส่วนการระดมทรัพยากรด้านบุคคลที่ขบวนการให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งตั้งแต่เริ่มก่อตั้งปีกแรงงาน โดยเน้นการระดมมวลชนจัดตั้งในด้านปริมาณ ผ่านการระดมมวลชนด้วยวิธีการคล้ายเดิม นั่นคือ ผ่านการจัดตั้งการรณรงค์ กระทบ การหารือกับองค์กรพันธมิตรนอกเครือข่ายเพื่อวิเคราะห์ปัญหา ปรับปรุงกฎหมาย และผลักดันประเด็นต่าง ๆ ต่อไป เมื่อวิเคราะห์ถึงทรัพยากรด้านอื่น ๆ ที่ใช้ในการสนับสนุนการเคลื่อนไหวรูปแบบใหม่ในยุคสมัยปัจจุบัน เช่น ด้านการสื่อสารผ่านสื่อโซเชียลพบว่า ยังขาดบุคคลเฉพาะตำแหน่งในการดูแล มีการผลัดเปลี่ยนและช่วยกันทำงานสื่อตามหัวข้อของแต่ละคนในทีมข้อมูลและนโยบาย จากปัญหาด้านเงินทุนที่ไม่เพียงพอต่อการจ้างสื่อภายนอก ขบวนการจำเป็นต้องใช้วิธีการประสานงานกับพรรค เพื่อให้พรรคดำเนินการผลิตสื่อเป็นรายชิ้นให้แทน เช่น ใบปลิวสื่อสาร วิดีโอนโยบาย หรือการลงโพสต์ประชาสัมพันธ์ แต่อาจต้องแลกมากับ

ความไม่แน่นอนในเรื่องระยะเวลา เนื่องจากปริมาณงานของทีมสื่อพรรคมีจำนวนมาก ส่งผลให้งานสื่อบางชิ้นที่ประสานไปล่าช้าเป็นเวลาหลายเดือน หรือตกหล่น กระทั่งถูกหลงลืมไป อาทิ กรณีการยื่นขอขบประมาณในการผลิตสื่อวิดีโอขนาดสั้น เพื่อประชาสัมพันธ์นโยบายแรงงาน ภายหลังจากยื่นเรื่องขอให้พรรคดำเนินการให้ แต่พรรคอ้างว่าบุคลากรมีไม่เพียงพอ ไม่สามารถผลิตได้ จำต้องให้เป็นขบประมาณในการจ้างผลิตภายนอกองค์กรทดแทน แต่ท้ายที่สุดขบประมาณที่ยื่นไปถูกผลัด และเจียบหายไป หรือกรณีการสั่งผลิตใบปลิวประชาสัมพันธ์ที่ดำเนินการอย่างล่าช้า กระทั่งเสร็จสิ้นและได้รับใบปลิวทั้งหมดในวันยุบพรรคอนาคตใหม่ เป็นต้น

เมื่อรูปแบบขบวนการเคลื่อนไหวของปีกแรงงานต้องการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างผ่านนโยบายพรรคการเมืองและกลไกของรัฐสภา ยุทธวิธีการต่อสู้ของรัฐสภาเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุทธวิธีการต่อสู้ผ่านกลไกรัฐสภาผ่านการอภิปรายในรูปแบบใหม่และชุดข้อมูลแบบใหม่ ปรับเปลี่ยนการทำงานแบบรัฐราชการในคณะกรรมการธิการแรงงาน ซึ่งผู้แทนราษฎรสัดส่วนปีกแรงงานได้เข้าไปนั่งดำรงตำแหน่งด้วยกันถึง 3 คน ในตำแหน่งประธานคณะกรรมการและตำแหน่งอื่น ๆ ตามลำดับ ส่วนอีก 1 คน อยู่ในตำแหน่งรองประธานคนที่ 2 ของคณะกรรมการการสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีการเคลื่อนไหวรายประเด็น นำเรื่องของกลุ่มองค์กร หรือปัจเจกบุคคลลื้อต่อเข้าในรัฐสภาหรือในพรรคการเมืองผ่านบทบาทการทำงานของผู้แทนราษฎรสัดส่วนปีกแรงงาน จากการติดตามกระบวนการทำงานค้นพบว่า วิธีการเคลื่อนไหวผลักดันภายใต้กระบวนการฝั่งนิติบัญญัติของขบวนการไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันตามเป้าหมายและกรอบที่วางไว้ ซึ่งเกิดจาก (1) กระบวนการทำงานภายใต้คณะกรรมการธิการของผู้แทนราษฎรสัดส่วนแรงงานเป็นไปแบบรายกรณีของแต่ละปัจเจกบุคคล มีการรับเรื่องร้องเรียนในปริมาณมาก เน้นทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยให้แก่แรงงานเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้แต่ละเรื่องล่าช้า และยังคงมีการทำงานแบบราชการอยู่ (2) การนำเสนอนโยบายและกฎหมายเพื่อผลักดันผ่านพรรค มีกระบวนการที่ไม่เป็นขั้นตอนทางการ ชำช้อน และล่าช้า กล่าวคือ ไม่มีกระบวนการพิจารณาที่เป็นมาตรฐาน ขึ้นอยู่กับเนื้อหา นโยบายหรือกฎหมายฉบับนั้น ๆ รวมถึงขึ้นอยู่กับผู้แทนราษฎรคนอื่นภายในพรรคที่สนใจเข้าร่วมพิจารณาเสนอแนะและคัดค้านต่อฉบับนั้น ๆ ด้วย ปัญหาทั้งสองกรณีนี้ส่งผลให้กระบวนการเคลื่อนไหวไม่เป็นไปตามเป้าหมาย หรือล่าช้าเพิ่มมากขึ้นกว่าจะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ทำให้สูญเสียทรัพยากรในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหากรณี (1) ที่ทำให้เกิดผลกระทบตามมาคือ เกิดความผิดหวังหรือไม่พึงพอใจของฝ่ายทีมข้อมูลและนโยบายของขบวนการที่แนวทางการทำงานไม่สอดคล้องกัน ส่งผลให้เกิดอุปสรรคต่อการผลักดันประเด็นต่าง ๆ ระหว่างทีมที่ทำหน้าที่สนับสนุนข้อมูลและการปฏิบัติงานโดยตรงกับผู้แทนราษฎร และก่อให้เกิดการตั้งคำถามของเครือข่ายแรงงานในขบวนการต่อผู้แทนราษฎรที่ถูกเลือกเข้าไปทำหน้าที่แทน ถึงกระบวนการการทำงานกับความโปร่งใส ขอบธรรม ซึ่งผลกระทบดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง ความหวาดระแวงภายในขบวนการ ตลอดจนเกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายกันอย่างหลวม ๆ ไม่เป็นทางการ

3. ช่วงการเคลื่อนไหวทางสังคมภายหลังการยุบพรรคอนาคตใหม่

วิกฤติทางการเมืองเริ่มปะทุเป็นระลอกระหว่างชนชั้นนำทางการเมืองและชนชั้นนำทางเศรษฐกิจตลอดระยะเวลาภายหลังการเลือกตั้งและจัดตั้งรัฐบาล และเริ่มส่งสัญญาณรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ มีการพูดใส่ร้าย ปลุกระดมความเกลียดชัง ตั้งกลุ่มขบวนการโต้กลับผ่านสื่อโซเชียลตามช่องทางต่าง ๆ (IO) อาทิ การกระโดดลงมาเล่นเองของอภิรักษ์ต์ คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารบก (ผบ.ทบ.) และเลขาธิการคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) หลังพรรคอนาคตใหม่ขจัดงบประมาณและยกเลิกการเกณฑ์ทหาร อภิรักษ์ต์จึงกล่าวกับนักข่าวที่สัมภาษณ์ถึงสถานการณ์ทางการเมืองว่า “ให้ฟังเพลงหนักแผ่นดิน”²⁶ เนื่องด้วยสถานการณ์ของพรรคอนาคตใหม่ที่ถูกจับจ้องหามาตรการทางกฎหมายเพื่อเอาผิดและตัดสิทธิของพรรคด้วยกลไกต่าง ๆ ของรัฐบาล กองทัพ และองค์กรอิสระ ต่อมาไม่นานในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 พรรคอนาคตใหม่ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้ยุบพรรค เพราะเป็นการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 72 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (พ.ร.ป.) ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 และมีมติให้สั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของ กก.บห. ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ ณ วันที่มีการทำสัญญากู้เงินคือ วันที่ 2 ม.ค. 2562 และ 11 เม.ย. 2562 เป็นเวลา 10 ปี²⁷ สถานการณ์ทางการเมืองที่ไม่ชอบธรรมจากรัฐเผด็จการหลายต่อหลายครั้ง กระทั่งเกิดเหตุการณ์ยุบพรรคอนาคตใหม่ ส่งผลให้เกิดความไม่พอใจอย่างรุนแรงของประชาชนในสังคม จนกลายมาเป็นฉนวนให้เกิดการชุมนุมเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มต่าง ๆ กระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ก่อนจะลุกลามต่อเนื่องไปยังพื้นที่ต่างจังหวัด โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยและโรงเรียน เกิดกลุ่มขบวนการโต้กลับการเคลื่อนไหวของนักศึกษาและประชาชนทั่วไป และเกิดวาทกรรมชังชาติ²⁸ ตามมา เนื่องจากข้อเรียกร้องเชิงโครงสร้างที่กลุ่มเคลื่อนไหวปราศรัยเสนอกดดันรัฐบาล เมื่อทำการวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นจะพบว่า การยุบพรรคการเมืองที่มาโดยชอบธรรมจากประชาชนอย่างง่ายดาย ส่งผลให้เกิดการกระจายพื้นที่ ทรัพยากร และการสนับสนุนทางการเมืองให้กับขบวนการทางสังคมอื่น ๆ

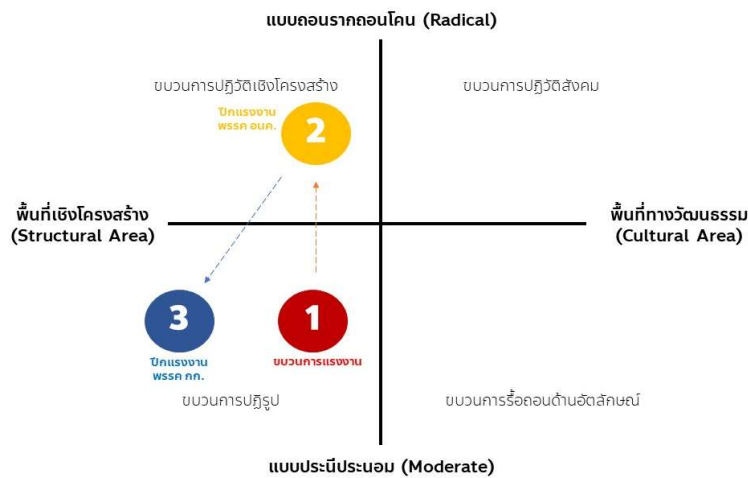
ด้านประเด็นที่ในการใช้เคลื่อนไหวของขบวนการปึกแรงงานยังคงเดิม หากแต่สถานการณ์ทางสังคมที่มีการชุมนุมประท้วงจำนวนมาก ส่งผลให้ผู้เล่นในสนามการเมืองภายในรัฐสภาจำต้องระมัดระวังในการเล่นในสนามการเมืองนอกรัฐสภา เนื่องจากกลัวส่งผลกระทบต่อการเดินทางต่อไปเพื่อสานต่อเจตนารมณ์ อุทมการณ์ และ

²⁶ โพสต์ทูเดย์, “ผบ.ทบ.บอกให้ฟังเพลงหนักแผ่นดิน หลังพรรคการเมืองขจัดงบประมาณกองทัพยกเลิกเกณฑ์ทหาร,” โพสต์ทูเดย์, สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2565, <https://www.posttoday.com/politic/news/580630>.

²⁷ BBC News, “อนาคตใหม่ : มติศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคอนาคตใหม่ ตัดสิทธิ กก.บห. 10 ปี,” BBC, สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2565, <https://www.bbc.com/thai/thailand-51582581>.

²⁸ WorkPointtoday, “บิ๊กแดงสอนน้อง โควิดเป็นแล้วหาย แต่โรคที่เป็นแล้วไม่หาย “โรคชังชาติ”,” WorkPointtoday, สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2565, <https://workpointtoday.com/%E0%B8%BAbig-dang/>.

เป้าหมายหลักของพรคอนาคตใหม่ต่อไป ขบวนการปีกแรงงานจึงเสมือนอยู่ในภาวะหยุดนิ่ง เพื่อป้องกันการสูญเสียทรัพยากรภายในขบวนการ จึงมีการเลือกใช้วิธีการสนับสนุนกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมอื่น ๆ อย่างไม่เป็นทางการเท่านั้น เมื่อการประชุมหารือภายในกระบวนการของพรรคสิ้นสุด มีความกระจำซัดถึงการก้าวเดินต่อไปของพรรคก้าวไกล และการรองรับโครงสร้างพร้อมทั้งเครือข่ายเดิมจากพรคอนาคตใหม่ เช่น ผู้แทนราษฎรทั้งแบบเขตและบัญชีรายชื่อ เครือข่ายผู้ใช้แรงงานหรือปีกแรงงาน เป็นต้น ช่วงแห่งการเปลี่ยนผ่านนั้นส่งผลให้ขบวนการเริ่มเปลี่ยนวิธีคิดที่ให้ความสำคัญกับการระดมทรัพยากรด้านบุคคลในเชิงปริมาณ และการพึ่งพิงทรัพยากรด้านการสื่อสารจากพรรค โดยเปลี่ยนเป็นพึ่งพิงทรัพยากรด้านการสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดียจากพรรคลดลง ไม่เน้นการทำประชาสัมพันธ์ในพื้นที่โลกออนไลน์ หันมาเน้นการระดมทรัพยากรด้านบุคคลในพื้นที่จริง โดยไม่อิงปริมาณ แต่ให้ความสำคัญกับหลักการและกระบวนการจัดตั้งทางความคิดและนโยบายของขบวนการปีกแรงงาน ผ่านเครือข่ายท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ของพรคอนาคตใหม่ และคณะก้าวหน้าแทน

ยุทธวิธีในการจัดตั้งเครือข่ายในท้องถิ่นของขบวนการปีกแรงงานนั้น ขบวนการเริ่มทำงานควบคู่ไปกับการเริ่มดำเนินการใช้แผนโครงสร้างขององค์กรและเครือข่ายพร้อมทั้งข้อบังคับขบวนการ (ซึ่งจัดทำโดยการล๊อไปกับข้อบังคับพรรค) ที่ร่างแผนโครงสร้างไว้ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งพรคอนาคตใหม่ และในขณะเดียวกันก็ทำงานมวลชนจัดตั้งไปพร้อม ๆ กับการสร้างแรงจูงใจในการให้มวลชนท้องถิ่นเข้ามาร่วมเครือข่ายกับแรงงาน ภายใต้โครงสร้างของตัวแทนจังหวัดนั้น ๆ ที่ตนทำงานในพื้นที่อยู่ หลังจากพรรคก้าวไกลเปิดตัวอย่างเป็นทางการเพื่อรองรับผู้แทนราษฎรเดิมจากพรคอนาคตใหม่รวมถึงเครือข่ายต่าง ๆ แล้ว เมื่อมีการเปิดประชุมรัฐสภาตามปกติ

ข้อสังเกตในการดำเนินงานในคณะกรรมการมายังคงเคลื่อนด้วยวิธีการเช่นเดิม หากแต่ประเด็นเฉพาะหน้า ด้านแรงงานกลับมีความหลากหลายผ่านเข้ามามากขึ้นจากกลุ่มอิสระและเครือข่ายนอกขบวนการ ซึ่งเป็นประเด็นเดือดร้อนของแรงงานหลายคนในภาพรวม รวมถึงการขยายเครือข่ายพันธมิตรจากการทำงานด้านความคิดกับองค์กรภายนอกมากยิ่งขึ้น

เงื่อนไขและปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเคลื่อนไหว เพื่อยกระดับเปลี่ยนการรับรู้และขยายเครือข่ายของปีกแรงงานพรรคอนาคตใหม่

จากการศึกษาพบว่า การเคลื่อนไหวเพื่อยกระดับเปลี่ยนการรับรู้ประเด็น รัฐสวัสดิการ กับแรงงานและการเมืองประชาธิปไตยของปีกแรงงานพรรคอนาคตใหม่ ยังคงไม่สามารถเข้าถึงเพื่อเปลี่ยนการรับรู้แก่แรงงานทั่วไปที่อยู่นอกเครือข่ายได้อย่างครอบคลุมตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ แม้จะมีผลตอบกลับบ้างเล็กน้อยในระดับปัจเจกบุคคลก็ตาม เนื่องด้วยเงื่อนไขและปัจจัยสำคัญที่เกิดจาก

1. ความเป็นประชาธิปไตยในประเทศ และแนวคิดสังคมนิยมประชาธิปไตยของพรรค ความเป็นประชาธิปไตยที่ส่งผลสะท้อนต่อรัฐสภาและการยุบพรรคอนาคตใหม่ที่มีอายุเพียงปีเศษ ส่งผลกระทบต่อประเด็นและนโยบายที่กำลังขับเคลื่อน ก่อให้เกิดความล่าช้า และไม่ต่อเนื่องภายในกระบวนการทำงาน ตลอดจนจนช่วงรอยต่อของการเปลี่ยนแปลงหลังจากการถูกยุบพรรคที่ถูกทิ้งช่วง ส่งผลต่อความชัดเจนอย่างเป็นทางการในการแนวทางการทำงาน และขอบเขตของแต่ละทีมภายในพรรค รวมถึงภายในขบวนการปีกแรงงาน ทำให้งานพื้นที่และมวลชนต้องหยุดชะงัก เหลือไว้แค่เพียงการทำงานด้านความคิดทางนโยบายแรงงานและรัฐสวัสดิการผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย อีกหนึ่งปัจจัยสำคัญคือ แนวคิดของพรรคอนาคตใหม่ที่ช่วงหลังมีความเป็นเสรีนิยมเพิ่มมากขึ้น ต่างจากแนวคิดที่ถอดรากความคิดและนำทฤษฎีซ้ายใหม่ทางการเมืองของนักปรัชญาต่าง ๆ ของแกนนำก่อตั้งพรรคในตอนแรก²⁹ ผ่านการประชาสัมพันธ์ตามช่องทางสื่อต่าง ๆ มาตลอด ปัจจัยนี้ส่งผลต่อการผลักดันนโยบายและร่างกฎหมายของกลุ่มปีกแรงงานผ่านกระบวนการพรรคเป็นอย่างยิ่ง ภายหลังพรรคอนาคตใหม่ถูกยุบ แกนนำเก่าซึ่งเป็นหลักทางความคิดถูกตัดสิทธิทางการเมือง และแกนนำใหม่ขึ้นบริหารแทนในนามพรรคก้าวไกล อาจเพิ่มแนวโน้มความเป็นเสรีนิยมภายในพรรคมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม และอาจส่งผลกระทบต่อการผลักดันประเด็น ตลอดจนบทบาท และแนวทางการทำงานของปีกแรงงานภายใต้พรรคการเมืองมากยิ่งขึ้นในทิศทางตรงข้ามกัน

2. โครงสร้างขบวนการปีกแรงงานและการขยายเครือข่าย โครงสร้างปีกแรงงานฉบับสมบูรณ์ ตลอดจนข้อบังคับต่าง ๆ ภายในขบวนการที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มรูปแบบในช่วงตั้งพรรคอนาคตใหม่ ส่งผลกระทบต่อปัญหาความขัดแย้ง และความโปร่งใสในแนวทางการทำงานในแต่ละภาคส่วนไม่ถูกรับฟังและ

²⁹ ปิยะบุตร แสงกนกกุล, การเมืองแห่งความหวัง, (กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2562): 1-256.

แก้ไข รวมถึงปัญหาการเพิ่มแนวร่วม ขยายพื้นที่ให้กับแรงงานนอกระบบอุตสาหกรรมแบบดั้งเดิมเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองระดับชาติร่วมกับขบวนการได้จำนวนน้อย และมีการขยายอย่างจำกัดเนื่องด้วยบุคลากรจำนวนไม่กี่คนเพียงเท่านั้น

3. วิธีการเคลื่อนไหวผลักดันภายใต้กระบวนการฝั่งนิติบัญญัติของขบวนการไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันตามเป้าหมายและกรอบที่วางไว้ บทบาทการอภิปรายภายในรัฐสภา ส่งผลให้มีการขยายการรับรู้ใหม่แก่ฐานเสียงจากคนรุ่นใหม่ทั้งที่ติดตามพรรคมาก่อนหน้านี้แล้วหรือไม่ได้ติดตามถึงบทบาทของผู้แทนฯ ฝั่งแรงงาน หากแต่กลับกัน บทบาทในการต่อสู้ให้แก่แรงงานภายนอกสภาฯ ยังไม่มีบทบาท และไม่โดดเด่นดังเช่นวาทะกรรม ‘ผู้แทนฯของผู้ใช้แรงงานอย่างแท้จริง’ ตลอดจนบทบาทการทำงานภายในคณะกรรมการแรงงานที่มีผู้แทนฯ จากปีกแรงงานนั่งเป็นประธาน และตำแหน่งอื่น ๆ ภายในคณะตามลำดับ มีทิศทางการทำงานคนละรูปแบบกับทีมข้อมูลของขบวนการ ทำให้การขับเคลื่อนประเด็นและข้อเสนอไม่ได้รับการตอบสนอง และล่าช้า เนื่องจากการทำงานยังมีความเป็นราชการสูง และมีการรับเรื่องร้องทุกข์เพื่อทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยคดีความจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดร่องรอยความขัดแย้งในเรื่องยุทธวิธีออกเป็น 2 ฝั่งอย่างหลวม ๆ ภายในขบวนการปีกแรงงาน รวมถึงกลไกการขับเคลื่อนร่างกฎหมายแรงงานของขบวนการ ผ่านกระบวนการภายในพรรคที่ไม่สอดคล้องซึ่งกันและกันเท่าที่ควร มีความล่าช้าในกระบวนการแก้ไขและพิจารณา เนื่องจากถูกต่อต้านโดยกลุ่มทุนภายในพรรค

4. ทรัพยากรสนับสนุนจากพรรคที่มีเงื่อนไขและจำกัด ไม่ว่าจะ เป็นทางด้าน การสื่อสารผ่านสื่อโซเชียลหลักของพรรค ชุดข้อมูลสนับสนุนนโยบายของขบวนการจากพรรค ปัญหาการพึ่งพาทรัพยากรบางส่วนจากองค์กรหลัก ทำให้ขบวนการจำต้องทบทวนลำดับความสำคัญในแผนงาน และแก้ไขปัญหาหรือจัดการเรื่องการระดมทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดั้งเดิม อาทิ การจัดระดมทุนให้แก่พรรค หรือการหาแนวทางในการจัดระดมทุนผ่านการขายสินค้าของปีกแรงงานเอง

บทสรุป

โดยสรุป จะเห็นได้ว่าขบวนการปีกแรงงานในช่วงการเคลื่อนไหวภายใต้การปกครองของคณะรัฐประหาร (คสช.) ขบวนการมีความเป็นขบวนการปฏิรูป ก่อนจะเคลื่อนตัวไปเป็นขบวนการปฏิวัติเชิงโครงสร้างในภายหลังการจัดตั้งพรรคการเมือง และคงรูปแบบขบวนการไว้ดั้งเดิมจนเปลี่ยนผ่านช่วงภาวะหยุดนิ่งของขบวนการหลังจากถูกยุบพรรค การตั้งพรรคการเมือง และคงรูปแบบขบวนการไว้ดั้งเดิมจนเปลี่ยนผ่านช่วงภาวะหยุดนิ่งของขบวนการภาย นอก รัฐสภา การเปลี่ยนแปลงและหยุดนิ่งเช่นนี้มีเงื่อนไขการแปรผันไปตามบริบทสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ เงื่อนไขและรูปแบบของขบวนการที่เปลี่ยนไปดังกล่าวยังส่งผลต่อเป้าหมาย และรูปแบบการระดมทรัพยากรในปัจจุบัน ที่ขบวนการหันมาเน้นด้านทรัพยากรบุคคล ผ่านการขยายเครือข่ายอย่างมี

กลไกและซับซ้อนมากขึ้น โดยเน้นการทำงานกับมวลชนผ่านการจัดตั้งอย่างเป็นทางการ เพื่อวางฐานรากของ ขบวนการให้มั่นคง ขยายการสื่อสารรับรู้แก่สังคม กระจายอำนาจและทรัพยากรภายใต้โครงสร้างสังคมการเมือง ให้แก่กลุ่มผู้ใช้แรงงานอื่น ๆ ผ่านทางเครือข่ายในขบวนการ

ขบวนการปีกแรงงาน นับว่าเป็นขบวนการที่มีความยืดหยุ่น พร้อมปรับยุทธวิธีการเคลื่อนไหว ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับข้อจำกัดหรือโอกาสในแต่ละสถานการณ์ทางการเมือง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ อีกทั้งการทำงานทางความคิดร่วมกันกับกลุ่มนักวิชาการและกลุ่มคนรุ่นใหม่ เพื่อช่วยกันแลกเปลี่ยนและให้ความรู้ ถึงต้นตอของแต่ละปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อสังเคราะห์นโยบาย ขบวนการ หรือวิธีการแก้ไขปัญหานั้นได้อย่าง ตรงจุดและตอบโจทย์มากขึ้น ยิ่งถ้าทั้งสองกลุ่มข้างต้นมีอุดมการณ์และเป้าหมายเดียวกันยิ่งส่งอิทธิพลทางความคิด ซึ่งกันและกัน ผ่านยุทธวิธี รูปแบบการจัดตั้ง การระดมทรัพยากรในขบวนการเช่นเดียวกันกับเงื่อนไขในข้างต้นที่ กล่าวไปอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเคลื่อนไหวเพื่อยกระดับเปลี่ยนการรับรู้ประเด็น รัฐสวัสดิการ กับแรงงาน และการเมืองประชาธิปไตยของปีกแรงงานพรรคอนาคตใหม่ จะยังคงไม่สามารถเข้าถึง เพื่อเปลี่ยนการรับรู้แก่ แรงงานทั่วไปที่อยู่นอกเครือข่ายได้อย่างครอบคลุมตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (แม้จะมีผลตอบกลับบ้างเล็กน้อยในระดับ ปัจเจกบุคคลก็ตาม) การปรับยุทธวิธีการเคลื่อนไหวและให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายในท้องถิ่นผ่านการ จัดตั้งตามสาขาจังหวัดของพรรคอนาคตใหม่เดิม จะยิ่งช่วยเสริมและขยายโครงสร้างเครือข่ายให้แข็งแรงและมั่นคง มากยิ่งขึ้น และหากมีการปรับยุทธวิธีการเคลื่อนไหวภายในรัฐสภาให้สอดคล้องกับการทำงานเครือข่ายท้องถิ่นนี้ และสอดคล้องกับปัญหา ข้อเสนอ ข้อเสนอหลักต้นของแต่ละสหภาพแรงงาน จะเป็นการเพิ่มการทำงานร่วมกันทั้ง ขบวนการแรงงานได้อย่างมีพลัง อำนาจต่อรองของขบวนการแรงงานทั้งขบวนจะยิ่งแข็งแรงเป็นอย่างมาก หากแต่ การผลักดันด้านนโยบายหรือร่างกฎหมายผ่านพรรคการเมืองที่มีแนวโน้มจะเป็นเสรีนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ อาจ เป็นโจทย์ใหญ่ในอนาคตให้ขบวนการแรงงานทบทวนถึงแนวทางการต่อสู้ภายใต้พรรคการเมืองต่อไป

รายการอ้างอิง

- บันทึก 6 ตุลา. “การต่อสู้ของกรรมกร.” บันทึก 6 ตุลา. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2565,
<https://doct6.com/learn-about/how/chapter-2/2-2/2-2-1>.
- อุเชนทร์ เชียงเสน. “กรอบโครงความคิดและตีคนเลว ตีคนชั่ว ไม่บาป.” ประชาไท.
 สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2564. <https://prachatai.com/journal/2009/06/24648>.
- ศุภชัยมิติน. มติชนบันทึกประเทศไทย ปี 2557. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2558.
- นภาพร อติวานิชยพงศ์. “ประวัติศาสตร์แรงงานไทยใต้เงาการเมือง: จาก 2475 สู่ยุคเหลือง-แดง.”
 นักข่าวพลเมือง. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2564,
https://www.facebook.com/citizenthaipbs/photos/a.346475168714362/1380331558662046/?type=3&locale2=hi_IN.
- ประชาไท. “10 ปี ประชาไท: สถานการณ์แรงงาน.” ประชาไท. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2564,
<https://prachatai.com/journal/2014/10/56102>.
- พจนา วลัย. “การเลิกจ้างผู้นำแรงงานภายใต้รัฐบาลทหาร: ความมั่นคงของรัฐ สวนทางกับความมั่นคงของ
 แรงงาน.” ประชาไท. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2564.
<https://prachatai.com/journal/2016/06/66329>.
- พจนา วลัย. “ศักดิ์ศรีของกรรมกรอยู่ตรงไหน.” ประชาไท. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2564.
<https://prachatai.com/journal/2016/05/65545>.
- ไอลอว์. “เปรียบเทียบประกาศ คปค.2549 vs ประกาศ คสช.2557.” ไอลอว์.
 สืบค้นเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2565, <https://ilaw.or.th/node/4747>.
- เซตวัน เตือประโคน. “ขบวนการแรงงานในพรรคการเมือง.” คณะก้าวหน้า. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2565,
<https://progressivemovement.in.th/article/progressive/interview/520/>.
- เจนวิทย์ เชื้อสวาท. ปักธงอนาคต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2561.
- ปิยบุตร แสงกนกกุล. การเมืองแห่งความหวัง. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2562.
- พรรคอนาคตใหม่. “เอกสารการประชุมจัดตั้งพรรคอนาคตใหม่ 27 พฤษภาคม 2561.” วาระการประชุมจัดตั้ง
 พรรคอนาคตใหม่, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต, 27 พฤษภาคม 2561.

โพสต์ทูเดย์. “ผบ.ทบ.บอกให้ฟังเพลงหนักแผ่นดิน หลังพรรคการเมืองชงตั้งบกongทัพ-ยกเลิกเกณฑ์ทหาร.”

โพสต์ทูเดย์. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2565,

<https://www.posttoday.com/politic/news/580630>.

BBC News. “อนาคตใหม่ : มติศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคอนาคตใหม่ ตัดสิทธิ กก.บห. 10 ปี.” BBC. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2565, <https://www.bbc.com/thai/thailand-51582581>.

WorkPointtoday. “บิ๊กแดงสอนน้อง โควิดเป็นแล้วหาย แต่โรคที่เป็นแล้วไม่หาย “โรคชังชาติ”.”

WorkPointtoday. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2565,

<https://workpointtoday.com/%E0%B8%BAbig-dang/>